

« Եւ այլ ասեմք թէ յեր եղաւ այս գիրքս աշխարհաբառ. Ա. պատճառն է. մէկ այն է որ ամենայն մարդ չկարէ բերական կարդալ և կամ արտաքին գրեանք որ զայս խրթին բաներս իմանալ այնոր համար եղաւ աշխարհաբառ և Բ. պատճառն այն է որ այլ բաներ խառնեցաք որ ի տանկաց բառն գտաք և պիտանի էր այս բառերս մեզի վասն տանկաց ստացումն առնելու համար և Գ. պատճառն այն որ կայ այս գիրքս յարպերէն պարսկերէն հոռմերէն թուրքերէն որ այս գիրքս ի յայլ լեզուէ ի փոխել անոր համար շատ բառեր կայ այս գիրքս»:

Պայտեղ եւ հրաւիրում եմ մեր բանասէրների ուղարկութիւնը «ԹՃԲ» թւի վրայ որ է 902, աւելացնելով 551, կը ստանանք 1453 թ.:

Որքան մեզ յայտնի է (տ. հայր Յովնանանի Հետազոտ. նախն. ուսմկորէնի վրայ) Ամիրդովաթի յիշեալ աշխատութիւնը գրուած է 1482 թւին, մինչդեռ մեր տեսած ձեռագրի մէջ ԹՃԲ ցոյց է ապախ 1453 թականը, մի հարց որը պէտք է հետաքրքրական լինի շատերի համար:

Մեր տեսած ձեռագրի վրայ ոչ մի տեղ չկայ յիշատակութիւն, ո՛վ է գրիչը և ինչպէս է ընկել վերջին տիրոջ ձեռքը, պարզել չկարողացայ:

Չնայած իմ բազում խորհուրդներին և խնդիրներին, ձեռագրի տէրը չհամարձակեց նուիրել այդ ձեռագիրը պետական թանկութեանին. մինչև անգամ վաճառել չկամեցաւ. թւում է ինձ, որ տէրը պահում է այդ ձեռագիրը թշկութեան համար. օգտութիւն է նրանից և զանազան զիւղերում կամ գուցէ հէնց Երևանում թշկութիւն է հիւանդներին:

Ինչ վերաբերում է աշխատութեան մէջ ցոյց տրուած բառերին, եւ միանգամայն աւելորդ եմ համարում այստեղ յիշել զանազան բառերի մասին, քանի որ ընթերցողներին և մասնաւոր հետաքրքրուողներին քաջ ծանօթ են դրանք. միայն թոյլ եմ տալիս հոգնայի մասին գրուածը

բերել այստեղ. « Որպէս հոխնան Բագաւատ ի ձագէ ուսաւ, որ ձուկ շատ էր կերեր և լի էր եղեր փորն չէր կարեր թռչել և գնաց ի ծովուն ջուր առաւ. և կանուցողն ի նստատեղն եղիր. և լուծում արաւ և զինչ որ կերեր էր ամէն ի փորուն ի դուռն եղաւ, թեթեւացաւ ու թռաւ և հոխնան այն ժամանակն եղաւ և գրեցին ի գիրքն »...

Երևան

Բժ. Ա. ՄԵԼԻՍԵԱՆ

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՒՂՆԵՆԵՐԻ ՊԱՊԻՆԻ՝

ԿԵՆ

Ես կը յիշեմ գետ գետ աչքեր յօրինուած Զորերուն մէջ հայեւացած խոտերէ. Իր բերերէն այնպիսի լոյս եւ մեկնէր Առուզութեան, որ կրկին ծնունդ տուաւ սրտիս:

Ես կը յիշեմ ժողովոն հնչուն՝ կենսալիր Որ թարմ խօսքերը կ'երգունէր նըկարէն, Սիրտարարփիկ կոյսի ժողովտ ըսպիտակ Զրիկողրուած դպրոցական պատերէ:

Բայց աւելի կը յիշեմ ձեռքը երկշոտ իմ բարբարոս զանգուրներէս պարուրուած. Թըթու խորիտանքը կը թռչէր հեռուներ, Եւ ամէն շուշտ լուծուած էր այն հըպուժէն:

Պարկեշտիկ ոյժն ակտիւսկիտ աչքերուն (Զքեանգ ժպտին մէջ, Եւս աղուոր արցունքին) Առաջնորդեց զիս այն անքոյթ բարութեանց, Զոր թովչութեամբ մ'ամուլ մերժած էի ես:

1. Հեղինակն է « Պատմութիւն Քրիստոսի » աշխարհահռչակ գործին, որ շատ լեզուներով թարգմանուած է, և որուն հայերէնն ալ ահա լոյս կը տեսնէ մեր թարգմանութեամբ. — Իր այս տարի լոյս տեսած « Հաց ու Գին » գրքին է թարգմանեց ընտրանքը՝ իր ոտանաւորին հետ հաշակ ժը տալու համար հայ ընթերցողին. — Այս « Գին » իր սպազայ կրնն է, ինչպէս հետազայ հրկու աղէկները՝ իր իսկ գաւակներն են. Վիոլա, (Մանեթակ), ձեռքմտա (Բերկուրէի), և Բեհեմ (Գլխոյ, Թագուրէի), իր կենը:

Ձի պարկեշտիկ տարփուհիի սրտին մէջ
Անմեղունակ ժամանակաց իղձը կարօ.
Ոչ կին խաղի, այլ հարս փթթուն կը թուէր ինձ
Ազգականաց, որդւոց միջեւ տեսնել քեզ:

Հայրենական բլրակին վրայ քեզ տեսնել
Ընկուզին տակ՝ որ շուք կ'ընէ պատերուդ.
Մայրական սուրբ տանջանքներուդ մէջ զըլարթ,
Ամբըծագոյն ժըպիտներու ժպտացող:

Տաք ըստուերին մէջ՝ յունիսի իրկուններն
Որքան յոյսեր՝ հաւատարիմ մեր սրտէն
Կը խուժէին, զերդ փեթակէն կը խուժեն
Դուրս մեղուններն, որոնք մեղրի ունին հոտ:

Իմ որնակիտ մէջ երկնային քարերէ՝
Բաց՝ երկնքին արքայութեան երանգով,
Թաւուտներու և ժայռերու բոյնին մէջ
Վըճիտ ժըպիտըդ կը հնչէ տակաւին:

Եւ աչքն՝ որ այնքան հաճելի եղաւ ինձ՝
Կը ծիծաղի, և ժըպիտին մէջ շինջ բերն
(Ըստուեր արփույն շուրբերու մէջ ցուլացած)
Անքոյթ սիրով մը կը վառի, կը շողայ:

ՄԱՆԻԵԱԿ

Մանիշակիկ, հագած դեղին մը վըճիտ,
Ինչ խնդութիւն, ի՞նչ սէր տեսնել քեզ յանկարծ
Որ կաքաւի շնորհով յառաջ կը գիմնս
Հոտին մէջէ՛ գիհիններու՝ մուրտներու:

Ամսոր ճոխ կ'ոսկէգօծուի կը մզուի
Քու կըլորիկ ու մանտրտիկ գէմքիդ վրայ.
Մէն շարժման թուի ծիածանիդ կը խըմնս
Ժըպիտիդ մէջ ուրախութիւնն աշխարհի:

Կարծես երկիրն այս առաւօտ յօրինուած
Ե՛լքս մեծանձն ու ե՛լքս թարմ քան երէկ
Ուզէ ցուլալ անտառային աչքիդ մէջ
Որ կը դողայ մտածութիւններով ողջախոհ:

Ու թռչելով գալուդ կը զգայ այս իմ սիրտս
Հրճուանք ու խինդ, ու Աստուծոյ հետ կը հաշ-
[տուիմ.

Բանաստեղծ հօրդ բերանը չոր կը դառնայ
Աղօթելով՝ կը համբուրէ երբոր քեզ:

ԲԵՐԳԲԱՆԻ

Ջուզութիւն քաղցր. երկնազոյնի ու շէկի
Ներդաշնակուած վարդազանով՝ ճերմակով,
Աւելի քան դուստր Երկրաւոր տարփանքի՝
Խոնջ հրեշտակի մը կազմն ու դէմքը ունի:

Կապոյտին հետ ճարմանդուած մեծ աշփրուս
Առաւօտեան դժգունութեան մէջէն նորը
Կ'անցնին ցոլքերը թեւերու բախիւնով
Ունոնց հծծիւնը կը լըսէ սիրտը լուի:

Կը տեսնէ թերեւս հայրենիքն իր բընիկ
Որ խլուեցաւ դատակնքով աստուածեան
Հուսափողփող բոլոր գոյնով գարունի,
Կաղկած կրակով և արծաթով ծըրարուած:

Դէմքին վրայ ստուեր մ'ունի անձկոտ ամօթի
Ձիւք խըւող մեր անասնական աշխարհին,
Իրբեւ շուշան գիշերային՝ երազող
Փակ թերթերով աշալուշին ցաթելուն:

ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ԴԵՐՈՑ

Ձըւարթ Դշխոյ անտառային
Որ ծոթորիւն կը բուրբս միշտ
Եւ կենիտայ ու համասպարմ
Ինչպէս իմ օրըս առաջին:

Կը թուին դեռ նոր կեդեւն հանուած
Թարմ կաղիններ իր ակռաներն,
Ձըհամբուրուած շրթներուն մէջ
Պատրաստ հովերը ծըծելու:

Իր ծոծրակին մօտ՝ լոյսին մէջ
Կը շողայ փունջ մ'անելի չէկ,
Ինչպէս զետի մը գանգուրներն
Աւելի շինջ են ափին մօտ:

Երբ կը կանգնիս դուն քովս կը թուիս
Ձըւարթ շուշան մը պարտէզի,
Թուլչուլթիւնով մը միացուած
Ձիթենիի մ'անհարթ ու թիր:

Բայց անկեղծ դէմքըդ կը ցաթէ
Ամէն լոյսերը երկրաւոր —
Ու ես գերի կը մնամ քեզ միշտ
Ձըւարթ Դշխոյ անտառային:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԲԻՆԵԱՆ